

Hallituksen esitys Eduskunnalle sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi mahdollistamaan sähköisen tiedoksiannon entistä joustavampi käyttö. Asiakirjan antaminen tiedoksi sähköisenä viestinä asianomaisen nimenomaisella suostumuksella ja viranomaisen tarjoamalla tavalla mahdollistettaisiin tilanteissa, joissa muutenkin voidaan käyttää tavallista tiedoksianto. Näyttötaakkaa tiedoksiannon tapahtumisesta selvennettäisiin. Todisteellisen sähköisen tiedoksiannon käyttöala koskisi päätöksiä, jotka hallintolain tai muun lain mukaan toimitetaan postitse saantitodistusta vastaan tai muuten todisteellisesti. Viranomaisen olisi mahdollisuuksien mukaan tiedotettava sähköisten asiointipalveluiden käyttökatkoksista hyvissä ajoin etukäteen. Viranomainen valitsee sähköisessä tiedoksiannossa käytettävät vaihtoehtoiset menetelmät, joista asianomainen hyväksyisi käyttämänsä sähköisen yhteystiedon. Lisäksi viranomaiselle asetettaisiin velvoite antaa tieto lähettämisen- tai noutopäivästä. Todisteellisen sähköisen tiedoksiannon osalta tunnistautumistekniikalle asetetut vaatimukset muutettaisiin siten, että tunnistautumisen ja asiakirjan noutamisen olisi tapahtuttava todisteellisesti.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Pääministeri Vanhasen II hallituksen politiikkariihessä 24 päivänä helmikuuta 2009 on edellytetty julkisen sektorin tuottavuuden edistämiseksi tietotekniikan hyödyntämistä nykyistä paremmin sekä muutoinkin tietoyhteiskuntapolitiikan järkevöittämistä. Kannanoton mukaan sähköisen asiointin kehittämistä nopeutetaan ja edistetään IT-ratkaisujen yhteentoimivuutta ja käyttäjälähtöisyyttä.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta on 6 päivänä maaliskuuta 2009 hyväksynyt hallituksen kannanoton tietoyhteiskuntakehityksen ja sähköisen asiointin vauhdittamisesta. Ministerivaliokunnan linjausten mukaan jatketaan Arjen tietoyhteiskuntaohjelmaa, käynnistetään Sähköisen asiointin ja demokratian ohjelma (SADe-ohjelma) sekä organisoidaan uudelleen julkisten tietojärjestelmien määrittely, hankinta ja ylläpito. Linjausten mukaan ensimmäisenä askeleena valtion ja kuntien yhteiseen asiakasrajapintaan otettaisiin käyttöön Kansalaisen asiointitili.

Vuonna 2010 käyttöön otettava Kansalaisen asiointitili mahdollistaisi sähköisen asiointin viranomaisten kanssa yhden luukun periaatteella. Asiointitilin sisällön tuottajia voivat olla kaikki valtion ja kuntien viranomaiset sekä välillinen valtionhallinto. Asiakkaat löytäisivät yhdestä www-osoitteesta kaikki viranomaisten asiointitiliin liittämät sähköiset palvelut. Palveluita käytettäessä asiakkaat ohjataan asianomaisen viranomaisen palveluihin. Muita sähköisen asiointin ja hallinnon tukipalveluja ovat muun muassa tunnistaminen, allekirjoitus ja maksaminen, portaalipalvelut, säh-

köisen asioinnin alusta sekä viestien välitys- ja kytkeytymispalvelut.

Hallituksen kannanottoon perustuen valtiovarainministeriö asetti huhtikuussa 2009 Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelman (SADe-ohjelman). Ohjelman tavoitteena on edistää sähköistä asiointia siten, että kansalaisten ja yritysten sähköinen asiointi on mahdollista vuoteen 2013 mennessä kattaen kaikki keskeiset palvelut. Kansalaisten ja yritysten palveluille luodaan yhtenäisesti asiakasrajapinnat eri tahojen tuottamiin julkisiin palveluihin. Tavoitteena on myös koko julkisen hallinnon (valtio, kunnat, Kela ja muu välillinen julkinen hallinto) tietojärjestelmien yhteentoimivuuden kehittäminen.

Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti 16.6.2009 Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelman (SADe-ohjelma) toteuttamiseen liittyvien toimenpiteiden linjauksista. Ne liittyvät laajojen sähköisen asioinnin ja demokratian palvelukokonaisuuksien kehittämiseen ja käyttöönottoon ja muun muassa sähköisen asioinnin tukipalveluihin. Ohjelman piiriin sisällytettiin muun muassa Kansalaisten asiointitili. Nyt ehdotetulla lailla mahdollistetaan sähköinen tiedoksianto sähköisten tietojärjestelmien kuten asiointitilin avulla.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettu laki (asiointilaki, 13/2003) tuli voimaan 1. helmikuuta 2003. Lain tarkoituksena on lisätä asioinnin sujuvuutta ja joutuisuutta samoin kuin tietoturvasuutta hallinnossa, tuomioistuimissa ja muissa lainkäyttöelimissä sekä ulosotossa edistämällä sähköisten tiedonsiirtomenetelmien käyttöä. Asiointilaki on sähköisen asioinnin yleislaki, jota sovelletaan hallintoviranomaisissa, tuomioistuimissa ja muissa lainkäyttöelimissä, ulosottoviranomaisissa sekä soveltuvin osin myös muussa viranomaistoiminnassa, jollei muualla toisin säädetä. Laki sisältää muun muassa säännökset viranomaisen velvollisuudesta järjestää sähköiset asiointipalvelut, huolehtia niiden toiminnasta sekä ilmoittaa sähköiset yhteystietonsa, sähköisen viestin lähettämisestä sekä päätösasiakirjan sähköisestä allekirjoittamisesta ja sähköisestä tiedoksiannosta.

Sähköinen tiedoksianto on säädetty vaihtoehtoiseksi menettelyksi, jota voidaan käyttää muissa laeissa säädettyjen tavallisten ja todisteellisten tiedoksiantotapojen sijasta. Viranomaisen tekemä päätös tai muu asian käsittelyä koskeva sähköinen asiakirja voidaan antaa tiedoksi sähköisesti asiointilain 18 ja 19 §:n mukaisesti. Asiointilaki sisältää säännökset todisteellisesta sähköisestä tiedoksiannosta (18 §) ja muusta sähköisestä tiedoksiannosta (19 §).

Viranomainen ei voi yksipuolisesti päättää sähköisen tiedoksiannon käyttämisestä, vaan se vaatii asianomaisen suostumuksen. Suostumus on hallituksen esityksen (HE 17/2002 vp) perustelujen mukaan tarpeen, koska asiointitapahtumat voivat poiketa toisistaan huomattavasti ja asiakkaan mahdollisuudet seurata viestejään voivat vaihdella merkittävästi. Asia voidaan esimerkiksi panna vireille yhteiskäyttöiseltä laitteelta, jolloin on mahdollista, että asianomainen henkilö ei pystykään jatkuvasti seuraamaan itselleen tulevia viestejä. Suostumuksen tulee olla nimenomainen. Pelkkä sähköinen vireillepano ei riitä osoittamaan suostumusta. Suostumus voi koskea yksittäistä asiointitapahtumaa tai olla yleisempi, koskien esimerkiksi tiettyä viranomaista.

Comment [MR1]: Tämä nykyinen kohta ei ole järkevä, suostumusta ei voida antaa tapahtumakohtaisesti, tosin tämä ei ole velvoittava...

Asiointilain 18 §:n mukaan päätöksen, jonka tiedoksiannosta alkaa kulu muutoksenhakuaika tai joka tullakseen voimaan on annettava asianosaiselle tiedoksi, sähköinen tiedoksianto tapahtuu sähköisellä viestillä, joka ei kuitenkaan saa olla telekopio tai muu vastaava sähköinen viesti, jonka perille menoa oikealle henkilölle on vaikea varmistaa. Sähköinen tiedoksiantoviesti ei sisällä itse päätösasiakirjaa, vaan ainoastaan tiedon siitä, että päätös on noudettavissa viranomaisen osoittamalta palvelimelta, tietokannasta tai muusta tiedostosta.

Päätöksen noutaessaan asianosaisen tai tämän edustajan on tunnistauduttava käyttäen vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa tarkoitettua tunnistusvälinettä tai laatuvarmennetta tai muuta tunnistautumistekniikkaa, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen. Jos sähköinen tiedoksianto ei ole tapahtunut seitsemän päivän kuluttua viranomaisen ilmoituksesta, tiedoksianto toimitetaan siten kuin siitä erikseen säädetään käyttäen todisteellista tai muuta käytettävissä olevaa tiedoksiantotapaa.

Muussa tapauksessa asiakirja voidaan antaa tiedoksi asianomaiselle sähköisenä viestinä hänen ilmoittamallaan tavalla. Tiedoksiannossa on kuitenkin otettava huomioon, ettei tiedoksiantotapa vaaranna asiakkaan yksityisyyttä tai muuta erityistä suojan tai suojelun tarvetta taikka asianosaisen oikeuksien turvaamista.

2.1.2 Sähköistä tiedoksiantoa koskevia erityissäännöksiä

Asiointilaki on sähköisen asioinnin yleislaki, jota sovelletaan laajasti viranomaistoiminnassa, jollei muualla laissa toisin säädetä. Asiointilain sähköistä tiedoksiantoa koskevien yleissäännösten säätämistä menettelyistä poikkeavia sähköisiä tiedoksiantotapoja löytyy ainakin seuraavista laeista: ulosottolaaki (705/2007), kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettu laki (4/1994) ja –asetus (13/1994), yrityksen saneerauksesta annettu laki (47/1993), konkurssilaki (120/2004), tekijänoikeuslaki (404/1961), tullilaki (1299/2003), väylämaksulaki (1122/2005), viestintämarkkinalaki (393/2003), verkkotunnuslaki (228/2003), julkisista hankinnoista annettu laki (348/2007), työntekijän eläkelain muuttamisesta annettu laki (?/2008), yrittäjän eläkelain muuttamisesta annettu laki (?/2008), maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta annettu laki (?/2008) sekä merimieseläkelain muuttamisesta annettu laki (?/2008).

(työntekijän eläkelaki (395/2006), yrittäjän eläkelaki (1272/2006), maatalousyrittäjän eläkelaki (1280/2006) sekä merimieseläkelaki (1290/2006))

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsissa viranomaisten päätösten ja muiden asiakirjojen tiedoksiantoa koskevat säännökset sisältyvät hallintolakiin (Förvaltningslag, SFS 1986:223), tiedoksiantolakiin (Delgivningslag, SFS 1970:428) ja tiedoksiantoasetukseen (Delgivningsförfordning, SFS 1979:101). Nämä säädökset eivät sisällä nimenomaisia erityissäännöksiä sähköisestä tiedoksiannosta. Hallintolaki ja tiedoksiantolaki

ovat luonteeltaan yleislakeja.

Hallintolaki koskee asian käsittelyä hallintoviranomaisessa sekä hallintoasian käsittelyä tuomioistuimessa. Perussäännökset siitä kuinka viranomaisten päätöksistä on ilmoitettava asianosaisille sisältyvät hallintolain 21 §:ään. Pykälän mukaan hakijalle, valittajalle tai muulle asianosaiselle on ilmoitettava sellaisen päätöksen sisällöstä, jolla viranomainen on ratkaissut asian, jos päätös koskee yksityiseen kohdistuvaa viranomaisvallan käyttöä. Asianosaiselle ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa päätöksestä, jos se on ilmeisen tarpeetonta. Jos päätös on asianosaisen intressien vastainen ja siitä voidaan valittaa, on asianosaiselle ilmoitettava kuinka valitus tehdään. Lisäksi hänelle on ilmoitettava päätökseen liitetystä eriävistä mielipiteistä. Viranomainen päättää tapahtuuko ilmoitus suullisesti, tavallisella kirjeellä, tiedoksiantona tai muulla tavalla. Ilmoittaminen on kuitenkin aina tehtävä kirjallisesti, jos asianosainen pyytää sitä. Hallintolaki mahdollistaa myös sähköisen ilmoittamisen.

Tiedoksiantolakia sovelletaan vain silloin, kun lain tai muun säännöksen mukaan tuomioistuinasiasa tai muun viranomaisen asiassa on tehtävä tiedoksiantolain mukainen tiedoksianto. Viranomaisen on huolehdittava tiedoksiannosta. Laissa säädetyt tiedoksiantotavat ovat: tavallinen tiedoksianto (ordinär delgivning), erityinen postitiedoksianto (särskild postdelgivning), puhelintiedoksianto (telefondelgivning), haastemiestiedoksianto (stämningssmannadelgivning) ja kuulutustiedoksianto (kungörelsedelgivning). Tavallinen tiedoksianto voidaan tehdä lisäksi laissa erikseen säädettyjen edellytysten täytyessä yksinkertaistetulla tiedoksiannolla (förenklad delgivning). Tiedoksiannon yhteydessä viranomaisen asiakirja on annettava asianosaiselle alkuperäisenä tai vahvistettuna jäljennöksenä. Lisäksi laki sisältää säännökset muun muassa siitä, milloin tiedoksianto katsotaan tapahtuneeksi. Tiedoksiantoasetuksen mukaan viranomainen päättää mitä edellä mainittua tiedoksiantotapaa asiassa käytetään. Lisäksi asetus sisältää eri tiedoksiantotapoja koskevat yksityiskohtaiset menettelytapasäännökset. Tiedoksiantolain mukaan ei ole mahdollista käyttää sähköistä tiedoksiantoa.

Norja

Norjassa keskeisimmät hallintoviranomaisten päätösten ja ratkaisujen tiedoksiantoa koskevat säännökset sisältyvät hallintoasioiden käsittelytavasta annettuun lakiin (Lov om behandlingsmåten i förvaltningsaker 1967-02-01-00). Myös sähköisestä asioinnista annetun lain (Lov om elektronisk kommunikasjon 2003-07-04-83) eräillä säännöksillä on merkitystä tässä yhteydessä.

Hallintolaki koskee hallintoelinten hoitamaa toimintaa, jollei laissa tai lain antaman valtuutuksen nojalla toisin määrätä. Hallintoelimiksi katsotaan kaikki valtion ja kunnan toimielimet. Laki ei koske lähtökohtaisesti tuomioistuinten toimintaa eikä hallintoelinten sellaisten asioiden käsittelyä ja ratkaisua, joka tapahtuu prosessioikeudellisten tai niitä vastaavien lakien nojalla. Sähköisestä asioinnista annetun lain 9 luvun 1 §:n mukaan hallintolaki koskee sähköisestä asioinnista annetussa laissa tarkoitettujen asioiden käsittelyä, jollei toisin ole määrätty.

Hallintopäätöksestä ilmoittamisesta (underretning om vedtaket) säädetään hallintolain 27 §:ssä. Pykälän mukaan päätöksen tehneen hallintoelimen on huolehdittava, että asianosaiselle ilmoitetaan päätöksestä mahdollisimman pian. Ilmoitus on yleensä tehtävä kirjallisesti. Kirjallinen ilmoitus voidaan antaa sähköisenä tiedoksiantona, jos vastaanottaja on nimenomaisesti hyväksynyt tämän ja ilmoittanut sähköisen osoitteen, johon ilmoitus voidaan toimittaa. Jos kirjallisen tiedoksiannon

käyttö on hallintoelimelle erityisen vaikea tai asialla on kiire, voidaan ilmoitus antaa suullisesti tai muulla tavalla. Tässä tapauksessa asianosaisella on mahdollisuus vaatia päätös vahvistettavaksi kirjallisesti. Ilmoitus voidaan jättää kokonaan antamatta, jos sen antaminen on ilmeisen tarpeetonta eikä päätöksestä aiheudu vahinkoa tai haittaa asianosaiselle. Ilmoituksessa on annettava tietoja muun muassa siitä kuinka valitus tehdään.

Hallintolain 29 §:ssä säädetään valitusajasta (klagefrist). Valitusaika on kolme viikkoa siitä, kun ilmoitus päätöksestä tuli asianosaiselle. Lain 30 § sisältää säännökset valituksen tekemisestä (når klage må være fremsatt). Valitus on tehty ajallaan, jos se on ennen valitusajan loppumista annettu postin kuljetettavaksi hallintoelimelle. Valitus voidaan toimittaa myös sähköisesti, jos hallintoelin on hyväksynyt tämän. Sähköisesti toimitettu valitus on tehty ajallaan, jos se on saapunut sellaiseen sähköiseen osoitteeseen, joka on ilmoitettu tällaista tarkoitusta varten.

Viro

Virossa toimii valtion kanssa asioimiseksi internetympäristöön luotu valtion portaali (Riigiportaal.eesti.ee). Se tarjoaa informaatiota ja sähköisiä ratkaisuja kansalaisille, yrityksille ja virkamiehille. Portaalin kautta kansalaiset voivat käyttää useita julkisia palveluja. Jos palvelun käyttö edellyttää tunnistautumista, tapahtuu se henkilökortilla (ID-kaart), mobiilipuhelimella tai verkkopankin kautta. Valtion portaalin kautta kansalainen voi katsoa esimerkiksi häntä koskevia väestörekisteriin ja muihin valtion tietovarantoihin talletettuja tietoja sekä tilata valtion viranomaisen virallisia tiedoksiantoja omaan sähköpostiosoitteeseensa.

Asiakirjojen toimittamista vastaanottajalle sähköisesti sääntelee Virossa hallintomenettelylaki (Haldusmenetluse seadus RT I 2001, 58, 354). Laki mahdollistaa digitaalisesti allekirjoitetun sähköisen asiakirjan lähettämisen henkilölle, jos tämä niin haluaa.

Lisäksi hallintomenettelylaissa säädetään viranomaisen velvollisuudesta huolehtia käsiteltävänä olevan asian kannalta olennaisten tietojen (esimerkiksi ohjeet tarpeellisista asiakirjoista, täyttöohje-esimerkit, lomakkeet, hallintomenettelylaissa säädetyt viranomaisen selvitykset) esillepanosta toimipaikassa sekä velvollisuudesta julkaista nämä tiedot virallisella verkkosivulla, jos sellainen on viranomaisella olemassa.

Sähköistä asiointia koskee myös julkisen tiedon laki (Avaliku teabe seadus RT I 2000, 92, 597). Lain tarkoituksena on edistää ja taata yleiseen käyttöön tarkoitettun tiedon avoimuus ja yleinen saatavuus sekä mahdollistaa julkisten tehtävien hoitamista koskeva julkinen kontrolli. Julkisen tiedon laissa määritellään vaatimukset viranomaisten asiakirjarekisterille sekä säädellään kansalaisten tiedonsaantivaatimusten esittämisen ja niihin vastaamisen tavan ja määräajat. Lisäksi laki sisältää säännökset muun muassa valtion tietojärjestelmien ja julkisten tietovarantojen organisoinnista sekä tietojen rekisteröinnistä.

Edellä mainittujen säädösten lisäksi sähköistä asiointia koskee muun muassa valtioneuvoston määräys asioiden käsittelyn yhteisistä perusteista (Vabariigi Valitsuse määrus asjaajamiskorra ühtsed alused RT I 2001, 20, 112).

2.3 Nykytilan arviointi

Sähköistä tiedoksiantoa koskevat yleissäännökset asiointilaissa muodostavat pohjan viranomaisten päätösten ja muiden asiakirjojen välittämiseen vastaanottajille. Säännökset ovat säilyneet sanamuodoltaan lähes muuttumattomina 1990-luvun ensimmäisen sukupolven sähköistä asiointia koskevista laeista.

Sähköinen tiedoksianto erityisesti luonnollisille henkilöille ei ole yleistynyt vastaavalla tavalla kuin sähköinen vireillepano ja asian käsittely. Osaltaan ongelmana on ollut lainsäädännön todisteelliselle sähköiselle tiedoksiannolle asettamat vaatimukset täyttävien tiedonsiirtomenetelmien puute, sekä tiedoksiantotavan jäykkyys. Sähköisen asiointin lisääntyessä kohdistuu myös tiedoksiantoon vaatimuksia asioiden hoitamisesta osapuolten kannalta mahdollisimman yksinkertaisesti, tehokkaasti ja kustannuksiltaan edullisesti.

Sähköiseen viestintään liittyvistä tietoturvaongelmista johtuen on sähköisessä tiedoksiannossa säädetty pääsääntöiseksi tiedoksiantotavaksi todisteellinen sähköinen tiedoksianto. Muuta kuin todisteellista sähköistä tiedoksiantoa voidaan voimassa olevan lainsäädännön nojalla käyttää lähinnä vain erilaisten välitoimien ja menettelyratkaisujen tiedoksiantoon, kuten lähetettäessä kutsu katselukseen tai todistajan kuulemiseen, ilmoitettaessa kuulemisesta, tarkastuksen suorittamisesta tai kehoitettaessa täydentämään hakemusta tai pyydettyä selvitystä tilanteissa, joihin ei liity uhkaa arkaluonteisten tai salassa pidettävien tietojen paljastumisesta.

Nykymuotoinen todisteellinen sähköinen tiedoksiantotapa on todettu joko teknisesti soveltumattomaksi tai muuten liian raskaaksi menettelyksi moneen tilanteeseen, minkä vuoksi erityissäännöksiä sähköisestä tiedoksiannosta sisältyy varsin moneen lakiin.

Todisteellisen sähköisen tiedoksiannon laajalle käytölle annetut perusteet ovat menettäneet merkitystään johtuen sähköisten viestintävälineiden kehitymisestä, tietoturvatietoisuuden kasvusta ja erilaisten viranomaisten tarjoamien sähköisten tiedonsiirtomenetelmien käytön lisääntymisestä.

Tietoteknisten ja tietoturvaan liittyvien ratkaisujen kehittymisen ansiosta arkaluonteisten tai salassa pidettävien tietojen paljastumisen uhka ulkopuoliselle tiedoksiannon yhteydessä on vähentynyt. Samoin mahdollisuus oikeuksien menetykseen järjestelmien tiedonsiirtomenetelmien toimintahäiriöiden yhteydessä on pienentynyt. Tämä kehitys on vähentänyt tarvetta käyttää todisteellista tiedoksiantoa pelkästään tietoturvasyistä. Sähköisten viestintävälineiden saatavuus ja käyttö on myös lisääntynyt merkittävästi, mikä on osaltaan vähentänyt tarvetta varmistaa viestin vastaanotto tilanteissa, jossa vastaanottaja nimenomaisesti suostuu sähköisen tiedoksiannon käyttöön. Joustavampien sähköisten tiedoksiantotapojen käytölle ei tietoturvasyistä ole enää sellaista estettä kuin voimassa olevia säännöksiä säädettyäessä oli. Todisteellisen sähköisen tiedoksiannon menettelyn pääsääntöinen käyttö ei siten ole enää yhtä perusteltua.

Asiointilakiin sisältyvät lähtökohdat tiedoksiannosta vastaanottajan suostumuksella ja tiedoksiantovaraston käytöstä ovat edelleen merkittäviä päätösten sähköisessä tiedoksiannossa. Kun vastaanottaja nimenomaisesti suostuu sähköisten tiedoksiantojen vastaanottamiseen, voidaan hänen katsoa myös sitoutuvan säännöllisesti seuraamaan antamaansa sähköistä yhteystietoa.

Samansuuntaisia ongelmia koskien saantitodistusmenettelyn käyttöä ja välitoimien tiedoksiantota-

van epäselvyyttä pyrittiin ratkomaan hallintolakia säädettäessä vuonna 2003. Tällöin hallintolain todisteellisen tiedoksiannon käyttöalaa supistettiin ja selvennettiin koskemaan vain velvoittavia päätöksiä, joiden tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika. Vuonna 2006 toteutetun seurantatutkimuksen mukaan hallintolain on todettu yksinkertaistaneen tiedoksiantomenettelyä erityisesti vähentämällä saantitodistuksen käyttöä ja sallimalla tavallisen kirjeen käyttämisen tiedoksiantotapana aikaisempaa laajemmin. Tiedoksiantotapojen käyttöalaaan liittyviä ongelmia ei noussut esiin. (HaVL 60/2006 vp - MINS 11/2006 vp Ministeriön selvitys hallintolain täytäntöönpanosta).

Talouspoliittinen ministerivaliokunta on 6. päivänä maaliskuuta 2009 hyväksynyt hallituksen kannanoton tietoyhteiskuntakehityksen ja sähköisen asioinnin vauhdittamisesta. Ministerivaliokunnan linjausten mukaan ensimmäisenä askeleena valtion ja kuntien yhteiseen asiakasrajapintaan otettaisiin käyttöön Kansalaisten asiointitili vuonna 2010. Talouspoliittinen ministerivaliokunta on myös 16.6.2009 tehnyt linjaukset SADe-ohjelmasta. Linjausten mukaan SADe-ohjelmaan sisällytetään Kansalaisten asiointitili yhteisesti hyväksyttynä sähköisen asioinnin tukipalveluna.

Valtiokonttori on parhaillaan kehittämässä Asiointitiliä valtiovarainministeriön ohjauksessa. Asiointitili on viranomaisten ja hallinnon asiakkaiden sähköisen asioinnin vuorovaikutteinen viestintäkanava ja hallinnollisten asiakirjojen keskitetty sähköinen tiedoksiantamisen paikka. Asiointitili kehitetään ensimmäisessä vaiheessa kansalaisten asiointia varten ja toisessa vaiheessa yritysten ja yhteisöjen asiointia varten. Asiointitili mahdollistaa kansalaisille sekä yrityksille ja yhteisöille sähköisen asioinnin viranomaisten kanssa yhden luukun periaatteella. Asiointitili voidaan sähköisessä asiointissa rinnastaa fyysisen maailman postilaatikkoihin viranomaisten päätösten toimitusosoitteena.

Asiointitilin sisällön tuottajia ovat kaikki valtion ja kunnan viranomaiset sekä välillinen valtionhallinto. Asiointitililtä asiakkaat löytävät yhdestä www-sivustolta kaikki viranomaisten Asiointitiliin liittämät sähköiset palvelut. Palveluita käytettäessä asiakkaat ohjataan asianomaisen viranomaisen palveluihin kertakirjautumisperiaatteella. Lisäksi Asiointitili voidaan liittää eri viranomaisten sivustoihin ns. leijukkeena, jolloin Asiointitili on suoraan käytettävissä viranomaisten omilta sivustoilta. Samalla tekniikalla Asiointitili voitaisiin tarvittaessa liittää myös muihin yleisiin asiointipaikkoihin, kuten erilaisiin sosiaalisen median sovelluksiin.

Asiointitili toimii julkishallinnon keskitettynä kahdensuuntaisena viestintäväylänä. Asiointitilin avulla asiakkaat voivat helposti käyttää viranomaisten palveluja ja viestiä viranomaisten kanssa. Asiointitili mahdollistaa viranomaisen kanssa asioitaessa koko asiointiprosessin toteuttamisen aidosti sähköisenä alusta loppuun. Asiointitili on keskeinen osa tulevaisuuden tietoyhteiskunnan mahdollistavaa sähköisen asioinnin infrastruktuuria.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen keskeisenä tavoitteena on selkeyttää ja helpottaa sähköistä tiedoksiantoa koskevien säännösten käyttöalaa sekä saattaa ne ajan tasalle. Tiedoksiantotapojen käyttöä pyritään yhdenmukais-

tamaan hallintolain mukaisesti. Ehdotetuilla muutoksilla tehtäisiin sähköisestä asioinnista joustavampaa, nopeampaa ja kustannustehokkaampaa minimoitaessa tarve käyttää muita kuin sähköisiä tiedoksiantomenettelyjä. Samalla parannettaisiin oikeussuojaa sähköisessä asioinnissa ja lisättäisiin viranomaisten harkintavaltaa sähköisten tiedoksiantotapojen käytössä. Sähköistä tiedoksiantoa lisäämällä pyritään mahdollisimman pitkälti pelkäästään sähköisesti toimivaan asiointiin sekä parempaan asiakaspalveluun.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Lakiehdotuksella mahdollistettaisiin sähköisen tiedoksiannon entistä joustavampi käyttö. Asiakirjan antaminen tiedoksi sähköisenä viestinä asianomaisen nimenomaisella suostumuksella ja viranomaisen tarjoamalla tavalla mahdollistettaisiin tilanteissa, joissa muutenkin voidaan käyttää tavallista tiedoksiantoa. Tiedoksiannon vastaanottajan näkökulmasta nimenomaisen suostumuksen antaminen sähköisen tiedoksiannon käyttöön ja käytettävän sähköisen yhteystiedon hyväksyminen tarkoittaisi tällöin sitoutumista seuraamaan lähetettyjä viestejä uhalla, että asiakirjan katsotaan tulleen tiedoksi. Todisteellisen sähköisen tiedoksiannon käyttö supistettaisiin ja tarkennettaisiin koskemaan vain päätöksiä, jotka hallintolain tai muun lain mukaan toimitetaan postitse saantitodistusta vastaan tai muuten todisteellisesti. Todisteellisen sähköisen tiedoksiannon käyttö rajoitettaisiin koskemaan ainoastaan sellaisten asiakirjojen tiedoksiantoa, joiden kohdalla viranomaisen on erityisesti varmistettava tiedoksiannon perillemenosta.

Tavallisen sähköisen tiedoksiannon tapahtumisaikankohda kirjattaisiin lakiin. Tiedoksisaannin katsottaisiin tapahtuneen silloin, kun sähköinen viesti on lähetetty tai se on asiakkaan noudettavissa viranomaisen tarjoamasta sähköisestä järjestelmästä, jollei muuta näytetä. Tiedoksiannon tapahtumista koskevan todistelun turvaamiseksi ja asiakirjan käytön helpottamiseksi viranomaiselle asetettaisiin velvoite antaa asianomaiselle tieto lähettämispäivästä. Todisteellisessa tiedoksiannossa viranomaisella olisi velvoite antaa tieto noutojankohdasta.

Viranomaisen olisi mahdollisuuksien mukaan tiedotettava sähköisten asiointipalveluiden käyttökatoista hyvissä ajoin etukäteen. Siten tiedoksiannon vastaanottajalla olisi mahdollisuus käyttää muita asiointikanavia ja vähentää oikeuksien menetyksen uhkaa. Todisteellisen sähköisen tiedoksiannon vaatimuksena olisi todisteellisesti tapahtunut tunnistautuminen ja asiakirjan noutaminen.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettu tiedottamisvelvoitteiden lainsäätö vahvistaminen lisää jossain määrin viranomaisten työtä. Välittömiä taloudellisia vaikutuksia on kuitenkin vaikea arvioida ja kustannukset voidaan ainakin osin kattaa joustavamman sähköisen tiedoksiannon mukanaan tuomilla oletetuilla kustannussäästöillä. Tosin henkilöstön koulutustarve aiheuttaa jonkin verran kustannuksia, mutta koulutuksesta ja tiedottamisesta aiheutuvat kustannukset voidaan hoitaa virastojen normaalien toimintamenojen rajoissa sitä mukaa, kun ne siirtyvät sähköisen tiedoksiannon käyttöön.

Valtion budjettitalouteen vaikutukset kohdistuisivat erityisesti postituskulujen pientymisenä, sillä

osa nykyisestä paperipostista voitaisiin helpommin lähettää kokonaan sähköisesti. Viranomaisten ei tarvitsisi myöskään ylläpitää ylimääräistä järjestelmävalmiutta lähettää sähköisiä päätöksiä toiseen kertaan paperipostissa, jos vastaanottaja ei ole kuitannut sähköistä päätöstä vastaanotetuksi 7 vuorokauden sisällä.

Kustannussäästöt kohdistuisivat erityisesti julkisen hallinnon suurivolyymisia tiedoksiantoja lähetäviin viranomaisiin, kuten Verohallinto, Kansaneläkelaitos, työ- ja elinkeinoministeriö sekä Ajo-neuvohallintokeskus. Esimerkiksi Verohallinto lähettää vuosittain noin 20 miljoonaa asiakastulostetta paperilla ja Kansaneläkelaitos noin 14 miljoonaa päätöstä. Kansaneläkelaitoksen massamuotoiset postimaksut ovat viime vuonna olleet noin 5 miljoonaa euroa. Jos massapostituksesta voitaisiin toimittaa sähköisesti 50 %, tulisi tästä 2,5 miljoonan euron vuotuiset säästöt. Paperipostin lähetyskustannuksiin sisältyvien varsinaisten postimaksujen lisäksi myös postitusprosessin eri vaiheisiin liittyvät kustannukset, virkamiestyö ja julkishallinnon organisaatioiden kirjekuorien painatuskulut vähenisivät. Nämä muut kustannukset ovat oleellisesti suuremmat kuin pelkkä postimaksu.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Hallintopäätöksen sähköisen tiedoksiantomenettelyn keventäminen vähentäisi hallinnollista työtä ja toisi säästöjä paikallisesti työmäärän vähentyessä. Ennen kaikkea tiedoksiantomenettelyn ajantasaistaminen ja keventäminen lisäisi hallinnon sujuvuutta. Muutos vapauttaisi henkilöstövoimavaroja ja vähentäisi postituskuluja asiakkaiden oikeusturvaa heikentämättä.

4.3. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Edistäessään aidosti sähköisen asiainnoin toteutumista olisi ehdotettu muutos merkittävä tietoyhteiskuntakehityksen kannalta. Se mahdollistaisi kokonaan sähköisen tiedoksiannon laajemman käytön kuitenkin pienentämättä vastaanottajien valinnanvapautta. Toteutuessaan sähköinen tiedoksianto nykyaikaistaisi viranomaisen käyttämiä menetelmiä ja vaikuttaisi myönteisesti kansalaisten ja yritysten asemaan tiedoksiannon helpottuessa ja nopeutuessa.

Lakiehdotuksessa ei oteta kantaa, miten ja millä tekniikalla sähköinen tiedoksianto toteutettaisiin.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Hallituksen esitys on valmisteltu valtiovarainministeriön 16. päivänä helmikuuta 2009 asettamassa työryhmässä, jossa edustettuina olivat valtiovarainministeriön lisäksi oikeusministeriö, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Valtiokonttori, Verohallinto, Kansaneläkelaitos ja Suomen Kuntaliitto ry.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lakiluonnoksesta pyydettiin lausunnot []. Lausunnoissa lakiesitystä pidettiin [].

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa

5 §. sähköisen asiointipalvelun järjestäminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi viranomaiselle velvollisuus tarjota teknisten, taloudellisten ja muiden valmiuksien rajoissa kaikille mahdollisuus vastaanottaa viranomaisen lähettämiä sähköisiä asiakirjoja. Ehdotus ei merkitse oleellista muutosta nykytilaan, jossa sähköisiä tiedoksiantomenetelmiä kehitetään ja otetaan käyttöön myös viranomaisen päästä päähän tarjoamana palveluna. Säännös kuitenkin korostaa sähköisen tiedoksiannon merkitystä osana sähköisten asiointipalveluiden järjestämistä. Viranomaiselle ei aseteta velvollisuutta tarjota teknisiä välineitä tai menetelmiä asianomaisille vaan säännöksellä tarkoitetaan yksinomaan viranomaisen ja asianomaisen sähköisten tiedonsiirtokanavien ja tiedonvälittämisen kaksisuuntaisuutta.

Comment [MR2]: eli viranomaisen pitää tarjota kaikille kansalaisille mahdollisuus vastaanottaa viranomaisten lähettämää materiaalia? onko jollakin tasolla ristiriidassa kpl:n viimeisen lauseen kanssa?

6 §. Viranomaisen saavutettavuuden turvaaminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan viranomaisen olisi mahdollisuuksien mukaan tiedotettava sähköisten asiointipalveluidensa käyttökatkoksista etukäteen.

Comment [MR3]: eli mitään ei ole pakko tarjota, mutta palvelu pitää olla kaksisuuntainen?

Viranomaisilla on tiedonhallintaa ja henkilötietojen käsittelyä koskevan yleislainsäädännön sekä asiointilain nojalla selkeä velvollisuus huolehtia järjestelmiensä, palveluidensa ja tiedonsiirtokanaviensa toiminnasta ja turvallisuudesta. Ehdotettu säännös korostaa järjestelmän haltijan vastuuta ja huolehtimisvelvollisuutta. Samalla se mahdollistaa palveluiden käyttäjien ennakoivat toimet merkittävässä käyttökatkostilanteissa, jolloin käyttäjä voi esimerkiksi hyödyntää muita asiointipalveluita. Osaltaan säännös pienentää järjestelmien toimimattomuudesta johtuvia uhkia oikeuksien menetyksestä.

18 §. Tavallinen sähköinen tiedoksianto. Pykäläehdotuksessa säädetään noudatettavasta menettelystä. Pykäläotsikossa on hallintolain tapaan tahdottu nimenomaisesti korostaa kyseisen tiedoksiantotavan asemaa hallintoasian käsittelyyn liittyvien asiakirjojen pääsääntöisenä sähköisenä tiedoksiantotapana.

Pykälän 1 momentista ilmenevän lähtökohdan mukaan tavallinen sähköinen tiedoksianto toimitettaisiin asianomaiselle sähköisenä viestinä hänen nimenomaisella suostumuksellaan ja viranomaisen tarjoamalla tavalla. Menettelytavaltaan säännös vastaa muuten nykyistä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 19 §:n mukaista muuta sähköistä tiedoksiantoa, mutta siihen lisättäisiin vaatimus asianomaisen nimenomaisesta suostumuksesta ja sähköisten yhteystietojen hyväksymisestä. Soveltamisalaltaan se olisi kuitenkin merkittävästi nykyistä säännöstä laajempi. Tavallista tiedoksiantoa voitaisiin käyttää erilaisten välitoimien lisäksi aina silloin, kun tavallinen tiedoksianto on hallintolain tai muun lain mukaan mahdollinen. Se olisi sähköisessä tiedoksiannossa ensisijaisesti noudatettava menettely. Koska ehdotettua säännöstä voitaisiin voimassa olevan säännöksen tavoin soveltaa myös muiden tahojen kuin asianosaisten kutsumiseen käsittelyyn, käytetään säännöksessä sanaa asianomainen.

Voimassa olevan säännöksen mukainen velvoite soveltaa todisteellisen tiedoksiannon menettelyjä yksityisyyden suojaamisen, muun erityisen suojan tai suojelun tarpeen taikka oikeuksien turvaamisen sitä edellyttäessä poistettaisiin. Oikeustilaa ei kuitenkaan tältä osin heikennettäisi vaan 5 §:n 3 momentissa viranomaiselle asetettu yleinen velvollisuus varmistaa sähköisten asiointipalvelujen

riittävä tietoturvallisuus varmistaisi sekä tavallisen sähköisen tiedoksiannon että todisteellisen sähköisen tiedoksiannon osalta riittävän tietoturvallisuuden. Viranomainen päättää hyödyntämistään teknisistä menetelmistä ja järjestelmistä.

Sähköistä tiedoksiantoa voitaisiin käyttää vain asianomaisen nimenomaisella suostumuksella. Suostumuksen antaminen voitaisiin toteuttaa esimerkiksi sillä tavoin, että sähköisessä asiointipalvelussa tai sähköisessä lomakkeessa on erityinen kohta, jossa henkilö voisi hyväksyä halutun tiedoksiantotavan tai muuttaa aikaisemmin hyväksymäänsä tiedoksiantotapaa. Asianomaisella olisi myös oltava mahdollisuus poistaa suostumus ja käyttää yksittäisessä asiointitapahtumassa erikseen hyväksymäänsä yhteystietoa. Asianomaisen suorittamalla hyväksynnällä tarkoitetaan sitä, että viranomaisella olisi oikeus valita ne menetelmät ja välineet, joilla se toteuttaa sähköisten asiointipalvelujen järjestämisen ja asianomainen hyväksymällä valitsisi tietyn menetelmän tai välineet käytettäväksi. Lain edellytysten tulisi kuitenkin täytyä. Asianomaisella ei olisi oikeutta vaatia käytettäväksi tiettyä sähköistä menetelmää tai välinettä tiedoksiannon toteuttamiseksi jos viranomainen ei tarjoa tällaista menetelmää tai välinettä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan sähköinen viesti katsottaisiin tiedoksi saadun heti, kun se on lähetetty, jollei muuta näytetä. Sähköistä viestiä voitaisiin käyttää tiedoksiannossa vain asianomaisen nimenomaisesta suostumuksesta, joten voidaan lähteä siitä, että asianomainen on sitoutunut säännöllisesti seuraamaan viestien saapumista. Viesti katsotaan lähetetyksi myös silloin, kun se on asiakkaan noudettavissa viranomaisen osoittamasta sähköisestä järjestelmästä, joita voisivat olla muun muassa sähköinen palvelu, palvelin tai tietokanta.

Sen, joka väittää tiedoksiannon tapahtuneen lähettämisaikakohtaa myöhemmin, olisi esitettävä väitteensä tueksi riittävä näyttö. Kun tiedoksianto toimitetaan käyttäen viranomaisen järjestämää sähköistä asiointipalvelua, olisi viranomaisen esitettävä riittävä näyttö järjestelmän toiminnasta kyseisenä ajankohtana. Tiedoksi saajalla olisi mahdollisuus julkisuuslain tai henkilötietolain mukaan saada itseään koskevat tiedot myös lokerista.

Sähköisiä tiedoksiantotapoja käytettäessä olisi pyrittävä liittämään järjestelmiin toiminnallisuuksia, jotka mahdollistaisivat asiakkaiden saavan ilmoituksen saapuneesta asiakirjasta myös vastaanottajan itse valitsemaan muuhun sähköiseen viestimeen kuin viranomaisen tarjoamaan asiointikanavaan. Tällaisia olisivat esimerkiksi sähköposti ja tekstiviesti.

Ehdotetun 2 momentin mukaan viranomaiselle asetettaisiin nimenomainen velvoite antaa asianomaiselle tieto lähettämispäivästä. Voimassa olevien säännösten nojalla asiakirjan lähettämispäivää ei tarvitse ilmoittaa. Muun sähköisen tiedoksiannon ajankohdan sääntely periytyy ensimmäisestä sähköistä asiointia koskeneesta laista sähköisestä viestinnästä oikeudenkäyntiasioissa (594/1993), jonka perustelujen mukaan tiedoksiannon ajankohdan määräytymistä lähettämishetken mukaan ei katsottu tarpeelliseksi säätää erikseen. Erillistä säännöstä siitä, milloin asianosaisen on katsottava saaneen tiedon lähetetystä asiakirjasta, ei pidetty tarpeellisena, koska tuomioistuimelle jäävän selvityksen sähköisen viestin lähettämisaikakohdasta katsottiin riittävän.

Sähköisen järjestelmän toimintahäiriöt saattavat vaarantaa asiakkaan oikeusturvaa ja muita oikeuksia (esim. oikeus tulla kuulluksi ja yksityisyys), joten tiedoksiannon toimivuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota tavallisen sähköisen tiedoksiannon osalta. Silloin kun kyse on viranomaisen tar-

Comment [MR4]: Tämä on uusi käyttötapaus ainakin Asiointitilin kannalta. Eli asiakas voi sanoa viranomaisen palvelussa ollessaan, että juuri tällä kertaa en halua päätöstä Asiointitilille vaikka yleensä ottaen haluankin...

tämä tarkoittaa myös sitä, että suostumuksen poistamisen jälkeen päätöstä ei voida toimittaa esimerkiksi asiointitilille. edellyttää myös jatkuvaa suostumusten tarkistamista viranomaisen ja asiointitilin välillä. ajantasaista tietoa suostumuksista olisi erittäin hankala ylläpitää

Comment [MR5]: eli lähtenyt viranomaisen järjestelmästä?

Comment [MR6]: lähetyisaika = at:lle saapumisaika?

Comment [MR7]: koko ketjun lokitus

Comment [MR8]: mitä tällä tarkoitetaan?

joamasta palvelusta ja tämän vastuulla olevasta järjestelmästä, on viranomaisella velvollisuus huolehtia järjestelmän saatavuudesta ja huolehtia mahdollisuudesta vaihtoehtoisin toimintatapoihin järjestelmän ollessa pidempään poissa käytöstä. Silloin, kun viranomainen järjestää yksityisten tai yritysten käyttöön tiedoksiannossa käytettävän järjestelmän, tulee viranomaisen huolehtia siitä, että tiedoksianto (sähköinen asiakirja) menee perille. Viranomaisen järjestelmän tulee huolehtia siitä, että todisteellisuus säilyy, eli tapahtumien täytyy kirjautua.

Comment [MR9]: mitä tällä tarkoitetaan? toimintahäiriön aikana lähetetään paperilla? kenen vastuulla on tarjota vaihtoehtoinen ratkaisu? päätöksen tuottavan viranomaisen vai esim. valtiokonttorin asiointitilistä vastaavana?

Suostumusta pyydettyä viranomaisen tulisi selvittää asianomaiselle sähköisen yhteystiedon antamisen merkitys. Kun tavallisesta sähköisestä tiedoksiannosta tehdään pääsääntöinen menettelytapa, velvoitettaisiin asianomaiset samalla seuraamaan tiedoksiannosta varten ilmoittamaansa sähköistä yhteystietoa uhall, että asiakirjan oletetaan tulleen hänelle tiedoksi. Tällöin on syytä korostaa, että laiminlyönti viestien seuraamisessa saattaa koitua asianomaisen vahingoksi.

19 §. Todisteellinen sähköinen tiedoksianto. Ehdotetun pykälän mukaan todisteellisen sähköisen tiedoksiannon käyttö rajoitettaisiin koskemaan ainoastaan sellaisten asiakirjojen tiedoksiannosta, joiden kohdalla viranomaisen on erityisesti varmistuttava tiedoksiannon perillemenosta. Uudistuksen tarkoituksena on rajata todisteellisen sähköisen tiedoksiannon käyttöala mahdollisimman suppeaksi.

Ehdotetun 1 momentin mukaan todisteellista sähköistä tiedoksiannosta olisi käytettävä ainoastaan silloin, kun tiedoksianto koskee päätöstä, joka hallintolain tai muun lain mukaan on toimitettava postitse saantitodistusta vastaan tai muuten todisteellisesti. Rajaus noudattaisi hallintolaissa tehtyä todisteellisen tiedoksiannon käyttöalaa. Todisteellisessa sähköisessä tiedoksiannossa noudatettavat menettelytavat säilyisivät pääosin ennallaan. Telekopiota tai vastaavaa tapaa ei edelleenkään pidettäisi hyväksyttävänä menetelmänä. Viranomaisen on tällöin ilmoitettava, että päätös on asianosaisen tai tämän edustajan noudettavissa viranomaisen osoittamasta sähköisestä järjestelmästä, joita voisi- vat olla muun muassa sähköinen palvelu, palvelin tai tietokanta.

Ehdotetun 2 momenttia selkeytettäisiin siten, että tunnistautumisen ja asiakirjan noutamisen on tapahduttava todisteellisesti. Tunnistautumistekniikalle asetettuja tietoturva vaatimuksia ei kuitenkaan asiallisesti heikennettäisi, koska 5 §:ssä asetettu viranomaisen yleinen velvoite huolehtia riittävästä tietoturvasuhteesta asiointissa ja viranomaisten keskinäisessä tietojenvaihdossa koskee kaikkea sähköisten asiointipalveluiden järjestämistä.

Comment [MR10]: miten määritellään todisteellinen noutaminen? onko todisteellisuus näytettävä ennen asiakirjan lataamista (ei voida varmistaa, saako asianosainen asiakirjan auki) vai vasta asiakirjan avaamisen jälkeen (voi tahallaan olla kuittaamatta asiakirjaa luetuksi), jolloin asiakirja lähtee postitse 7 päivän kuluttua?

Comment [MR11]: tarkoittaako todisteellinen tunnistautuminen samaa kuin Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista 7.8.2009/617 määritelty vahva sähköinen tunnistautuminen?

Nykyisten säännösten nojalla asiakirjan lähettämispäivää tai noutoajankohtaa ei tarvitse antaa tiedoksi asianosaiselle. Ehdotetun 3 momentin mukaan päätös katsotaan annetuksi tiedoksi, kun asiakirja on noudettu viranomaisen 1 momentin mukaisesti osoittamasta sähköisestä järjestelmästä. Tältä osin 3 momentin viittaus sähköiseen järjestelmään ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi 1 momentin kanssa.

Comment [MR12]: tarkoittaako, että asiointihistoriassa näkyy olet todisteellisesti vastaanottanut asiakirjan

Ehdotetun momentin mukaan asiakirjan noutamispäivästä on annettava tieto asianosaiselle. Asianosaiselle annettu tieto noutopäivästä vähentää epäselvyyksiä ja parantaa asianosaisen oikeusturvaa. Se myös palvelee todistelua sekä helpottaa muutoksenhakuviranomaisen toimintaa.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus.

LAKIEHDOTUS

Laki

sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 24. päivänä tammikuuta 2003 annetun lain (13/2003) 5 §, 6 §, 18 § ja 19 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	Ehdotus
5 § <i>Sähköisten asiointipalveluiden järjestäminen</i> Viranomaisen, jolla on tarvittavat tekniset, taloudelliset ja muut valmiudet, on niiden rajoissa tarjottava kaikille mahdollisuus lähettää ilmoittamaansa sähköiseen osoitteeseen tai määritellyyn laitteeseen viesti asian vireille saattamiseksi tai käsittelemiseksi. Tällöin on lisäksi kaikille tarjottava mahdollisuus lähettää sähköisesti viranomaiselle sille toimitettavaksi säädettyjä tai määrättyjä ilmoituksia, sen pyytämiä selvityksiä tai muita vastaavia asiakirjoja taikka muita viestejä. Viranomaisen voi tarjota 1 momentissa tarkoitettut palvelut myös tehtävä- tai toimipaikka-kohtaisesti. Viranomaisen on pyrittävä käyttämään asiakkaan kannalta teknisesti mahdollisimman yhteensopivia ja helppokäyttöisiä laitteistoja ja ohjelmistoja. Viranomaisen on lisäksi varmistettava riittävä tietoturvallisuus asioinnissa ja viranomaisten keskinäisessä tietojenvaihdossa.	5 § <i>Sähköisten asiointipalveluiden järjestäminen</i> Viranomaisen, jolla on tarvittavat tekniset, taloudelliset ja muut valmiudet, on niiden rajoissa tarjottava kaikille mahdollisuus lähettää ilmoittamaansa sähköiseen osoitteeseen tai määritellyyn laitteeseen viesti asian vireille saattamiseksi tai käsittelemiseksi, <i>sekä vastaanottaa viranomaisen lähettämiä sähköisiä asiakirjoja.</i> Tällöin on lisäksi kaikille tarjottava mahdollisuus lähettää sähköisesti viranomaiselle sille toimitettavaksi säädettyjä tai määrättyjä ilmoituksia, sen pyytämiä selvityksiä tai muita vastaavia asiakirjoja taikka muita viestejä. Viranomaisen voi tarjota 1 momentissa tarkoitettut palvelut myös tehtävä- tai toimipaikka-kohtaisesti. Viranomaisen on pyrittävä käyttämään asiakkaan kannalta teknisesti mahdollisimman yhteensopivia ja helppokäyttöisiä laitteistoja ja ohjelmistoja. Viranomaisen on lisäksi varmistettava riittävä tietoturvallisuus asioinnissa ja viranomaisten keskinäisessä tietojenvaihdossa.
6 § <i>Viranomaisen saavutettavuuden turvaaminen</i> Viranomaisen tulee huolehtia siitä, että sen sähköiset tiedonsiirtomenetelmät ovat toimintakunnossa ja mahdollisuuksien mukaan käytettävissä muulloinkin kuin viraston aukioloaikana.	6 § <i>Viranomaisen saavutettavuuden turvaaminen</i> Viranomaisen tulee huolehtia siitä, että sen sähköiset tiedonsiirtomenetelmät ovat toimintakunnossa ja mahdollisuuksien mukaan käytettävissä muulloinkin kuin viraston aukioloaikana. <i>Viranomaisen on mahdollisuuksien mukaan tiedotettava sähköisten asiointipalveluiden käyt-</i>

Comment [MR13]: Tämä kohta on tulkinnanvarainen, eikä lain yksityiskohtaisista perusteluista löydy riittävästi apua. Itse tulkitseen tämän niin että viranomaisen tulee mahdollisuuksiensa rajoissa kyetä vastaanottamaan myös muiden viranomaisten lähettämiä asiakirjoja.

Tulkitaanko niin, että viranomaisen pitää tarjota kaikille kansalaisille mahdollisuus vastaanottaa viranomaisten lähettämää materiaalia? onko jollakin tasolla ristiriidassa kpl:n viimeisen lauseen kanssa

<i>18 § Todisteellinen sähköinen tiedoksianto</i> Päätös, jonka tiedoksiannosta alkaa kulua muutoksenhakuaika tai joka tullakseen voimaan on annettava asianosaiselle tiedoksi, voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi myös sähköisenä viestinä, ei kuitenkaan telekopiona tai vastaavalla tavalla. Sama koskee muuta päätöstä tai asiakirjaa, jonka todisteellisesta tiedoksiannosta säädetään erikseen. Viranomaisen on tällöin ilmoitettava, että päätös on asianosaisen tai tämän edustajan noudettavissa viranomaisen osoittamalta palvelimelta, tietokannasta tai muusta tiedostosta. Asianosaisen tai tämän edustajan on tunnistauduttava päätöstä noutaessaan. Tunnistautumisessa on käytettävä sellaista varmennetta, joka täyttää sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa laatuvarmenteelle asetetut vaatimukset, tai muuta tunnistautumistekniikkaa, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen. Päätös katsotaan annetuksi tiedoksi, kun asiakirja on noudettu viranomaisen 1 momentin mukaisesti osoittamalta yhteydeltä. Jos päätöstä ei ole noudettu seitsemän päivän kuluessa viranomaisen ilmoituksesta, tiedoksiannossa noudatetaan, mitä siitä muualla laissa säädetään. <i>19 § Muu sähköinen tiedoksianto</i> Muu asiakirja voidaan antaa tiedoksi asianomaiselle sähköisenä viestinä hänen ilmoittamallaan tavalla. Jos kuitenkin asianomaisen yksityisyyden suojaaminen, muu erityinen suojan tai suojelun tarve taikka oikeuksien turvaaminen sitä edellyttää, asiakirjan tiedoksiantoon on sovellettava, mitä edellä 18 §:ssä tai tiedoksiannosta muutoin säädetään.	<i>18 § Tavallinen sähköinen tiedoksianto</i> Asiakirja voidaan antaa tiedoksi asianomaiselle sähköisenä viestinä hänen <i>nimenomaisella suostumuksellaan ja viranomaisen tarjoamalla tavalla</i>. <i>Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen silloin, kun sähköinen viesti on lähetetty, jollei muuta näytetä. Asianomaiselle on annettava tieto lähettämispäivästä.</i> <i>19 § Todisteellinen sähköinen tiedoksianto</i> Päätös, joka hallintolain tai muun lain mukaan toimitetaan postitse saantitodistusta vastaan tai muuten todisteellisesti, voidaan asianosaisen <i>nimenomaisella</i> suostumuksella antaa tiedoksi myös sähköisenä viestinä, ei kuitenkaan telekopiona tai vastaavalla tavalla. Viranomaisen on tällöin ilmoitettava, että päätös on asianosaisen tai tämän edustajan noudettavissa viranomaisen <i>osoittamasta sähköisestä järjestelmästä</i>. Asianosaisen tai tämän edustajan on tunnistauduttava päätöstä noutaessaan. <i>Tunnistautumisen ja asiakirjan noutamisen on tapahduttava todisteellisesti.</i> Päätös katsotaan annetuksi tiedoksi, kun asiakirja on noudettu viranomaisen 1 momentin mukaisesti <i>osoittamasta sähköisestä järjestelmästä. Asianosaiselle on annettava tieto noutopäivästä. Jos päätöstä ei ole noudettu seitsemän päivän kuluessa viranomaisen ilmoituksesta, tiedoksiannossa noudatetaan, mitä siitä muualla laissa säädetään.</i>
---	--

Allekirjoitukset

Liite

Rinnakkaisteksti

Comment [MR14]: miten määritellään todisteellinen noutaminen? onko todisteellisuus näytettävä ennen asiakirjan lataamista (ei voida varmistaa, saako asianosainen asiakirjan auki) vai vasta asiakirjan avaamisen jälkeen (voi tahallaan olla kultaamatta asiakirjaa luetuksi), jolloin asiakirja lähtee postitse 7 päivän kuluttua? tarkoittaako todisteellinen tunnistautuminen samaa kuin Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista 7.8.2009/617 määritelty vahva sähköinen tunnistautuminen?

Comment [MR15]: tarkoittaako, että asiointihistoriassa näkyvät todisteellisesti vastaanottanut asiakirjan

Raasakka Eeva-Liisa

From: Mäkinen Kimmo
Sent: 27. tammikuuta 2010 9:44
To: Raasakka Eeva-Liisa
Cc: Rahkola Markus; Puisto Tapani
Subject: RE: Sähköinen versio lausuntopyynnöstä ja HE:stä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta

Moi

Markus lähettelikin maanantaina Sähköisen asioinnin - ryhmän koostamia kommentteja lakiehdotukseen. Tapani Puisto ei ehtinyt maanantaina kommentoimaan, mutta ohessa Tapanin kirjaamia kommentteja. Toivottavasti vielä ehdit huomioimaan.

T. Kimmo

From: Puisto Tapani
Sent: Wednesday, January 27, 2010 9:26 AM
To: Mäkinen Kimmo
Subject: RE: Sähköinen versio lausuntopyynnöstä ja HE:stä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta

Hei,

lausunnon antoaikaa näyttää olevan perjantaihin, joten lukaisin tämän pikaisesti. Minusta lakiin on lisätty tarpeelliset kohdat mm. asiointitiliä varten ja selkeytetty joitakin käsitteitä.

Muutamaa asiaa voisi kommentoida:

- ... noudettavissa viranomaisen osoittamasta sähköisestä järjestelmästä tämä on parempi kuin nykyinen hyvin teknispainotteinen määritelmä mutta se voisi olla myös muodossa: noudettavissa viranomaisen osoittamasta sähköisestä palvelusta

Asianosaiselle on annettava tieto noutopäivästä.
onko tämä tarpeellista, kun noutamisen on tapahduttava muutenkin todisteellisesti? Tämä lisää lähetettävien viestien määrää vaikka se tapahtuisikin automaattisesti.

t. Tapani

Raasakka Eeva-Liisa

From: Rahkola Markus
Sent: 26. tammikuuta 2010 10:22
To: Raasakka Eeva-Liisa
Subject: Valtiokonttorin vastuu asiointitilin kautta välitettävissä tiedoissa

Hei,

mieleen nousi todennäköinen ongelma asiointitilin käytössä:

- käyttäjä tunnistautuu (VETUMAN kautta) asiointitilille, josta palautuu käyttäjän yksilöivä tieto (nykyisin hetu)
- asiointitilin kautta tieto välitetään edelleen palvelun tarjoajille (viranomaisille)

Mikä on Valtiokonttorin vastuu, jos saatu tunnistustieto (=hetu) ei olekaan oikean henkilön? Ymmärtääkseni me olemme palvelun tuottajina vastuussa siitä, että edelleen välitetty tunnistustieto on oikea. Ongelma on vain siinä, että emme voi mitenkään varmistaa, onko näin (esim. pankkitunnuksilla tunnistautuu vahingossa väärän pankin kautta, jolloin sattuu tulemaan väärän henkilön hetu, tapaus joka tapahtui KELAn palvelussa pari vuotta sitten).

yst.t. markus

Markus Rahkola
Hankepäällikkö / Project chef / Coordinating IT Project Manager Valtion IT-palvelukeskus /
Statens IT-servicecentral / Government IT Shared Service Centre Valtiokonttori /
Statskontoret / State Treasury PL 14 / PB 14 / PB 14
00054 VALTIOKONTTORI/ 00054 STATSKONTORET / 00054 STATE TREASURY GSM +358-50-575 1148
www.valtiokonttori.fi / www.statskontoret.fi / www.statetreasury.fi